

NIIF: Cas pràctic d'adaptació en una empresa hotelera

M. VICTÒRIA SÁNCHEZ REBULL
MONTSERRAT HOLGUÍN IÑIGUEZ
Universitat Rovira i Virgili

Resum

L'objectiu d'aquest treball es centra en els canvis que suposa l'adopció de les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF) per als Comptes Anuals d'un establiment hotelier. Per a això s'ha escollit un hotel de 4 estrelles de categoria, vacacional i de ciutat, situat en una destacable zona turística. S'estudien les diferents partides del Balanç de Situació i del Compte de Pèrdues i Guanyos que es veuen modificades per l'aplicació d'aquestes normes. Igualment es presenten els estats financers elaborats seguint el Pla General de Comptabilitat (PGC) i aquells que es deriven de l'adopció de les NIIF. Amb tot això es mostren els ajustaments necessaris per a l'adaptació de les Normes Internacionals de Comptabilitat (NIC) als comptes anuals en aquest cas d'estudi. Finalment s'elabora l'Estat de Fluxos de Tresoreria i l'Estat de Canvis al Patrimoni Net, que formen part integrant dels comptes anuals segons les NIIF.

Paraules clau

NIIF, NIC, hotel, comptabilitat, estats financers

Introducció

L'activitat turística és remarcable a Espanya, segon país del món en recepció de visitants, ja que representa un 11,4% del PIB del país i un 14%

a Catalunya. Aquesta comunitat autònoma va suposar la primera destinació del turisme internacional en l'Estat Espanyol en l'any 2003 i en el 2004, havent rebut més de 6,3 milions de turistes en aquest any, que van suposar 24,3 milions de pernотacions. Per la seva importància, aquest treball es centra precisament en l'activitat hotelera com una de les activitats que genera més ingressos dins del sector turístic.

L'activitat hotelera presenta una sèrie de característiques, que mereixen una especial atenció i que han estat posades de manifest per diferents autors (Musa i Sanchis, 1993; Mestres, 1995; Chin et al, 1995; Aguayo, 1997; Mattimoe, 2000, i Casanueva et al, 2000):

- El producte o servei ofert és perible. Per exemple, si una habitació no està ocupada a partir d'una determinada hora de la nit, es perd la possibilitat de generar ingressos amb ella.
- Resulta impossible augmentar la producció (servei d'allotjament) a curt termini, a pesar que es produeixi un increment de la demanda.
- La qualitat en la prestació del servei al client és un factor clau. Les interrelacions entre els recursos humans de l'empresa i els consumidors són, en general, més participatives i intenses que en la resta de sectors, degut al fet que el client sol estar present en el procés de prestació de servei.
- Els hotels ofereixen i presten una gran varietat de productes i serveis de forma conjunta i sobre comanda, la qual cosa dóna lloc a diversos centres de resultats existents en l'empresa hotelera (habitacions, restaurants, botigues, etc.).
- El producte es consumeix en el mateix lloc de producció. El servei no pot ser traslladat al client, per la qual cosa ha de ser aquest qui es desplaça al lloc de la prestació del servei perquè pugui vendre's.
- L'empresa ha de satisfer les necessitats dels clients a qualsevol hora, mitjançant els recursos suficients, la qual cosa fa indispensable informació en temps real sobre l'estat de les habitacions i altres dependències, així com dels diversos negocis oferts per l'empresa hotelera.
- Els costos fixos (sous i salaris, amortització de l'immobilitzat, financers, etc.) són significatius en el compte d'explotació, la qual cosa dificulta adaptar aquesta estructura de costos a oscil·lacions de la demanda.
- En aquells casos en els quals l'empresa operadora coincideix amb la propietària de l'hotel, l'actiu fix (terrenys, edificis, instal·lacions i mobiliari) representa la major part de la inversió, i és, generalment, un valor molt elevat.

- Resulta d'especial interès l'elaboració i l'anàlisi d'informació periòdica relacionada amb el nivell de satisfacció dels clients. L'hotel ven experiències i cada consumidor les valora de forma diferent, ja que en general el seu origen geogràfic pot ser molt divers.
- El sector hotelier està molt atomitzat i presenta una gran facilitat per a substituir proveïdors.
- El sector, especialment el denominat de sol i platja, és tremendament estacional. La fixació de preus es realitza amb molta anticipació i aquests són sensibles a la peculiar estructura comissionista del sector.
- L'activitat hotelera i, per tant, els seus ingressos, depenen de variables de l'entorn, des de la seva ubicació i els seus accessos, o d'altres variables econòmiques com el tipus de canvi, la política fiscal, la inflació, el preu del carburant, etc.

De forma contrària al que succeeix en altres sectors, ni l'hotelier, ni tampoc el sector turístic en general disposen d'una adaptació sectorial de la comptabilitat, per la qual cosa aquesta s'elabora seguint les normes del Pla General de Comptabilitat (PGC), excepte els grups cotitzats que ja ho fan segons les NIIF. En canvi, cal ressaltar l'existència del Sistema Uniforme de Comptes per a la Indústria de l'allotjament (USALI), al qual s'han referit la major part de la literatura en sistemes d'informació hotelers, per ser el més estès i acceptat en el sector. (HANYC, 1996; Sánchez, 1999; Vacas, 2000; Baujín, et al, 2001; Moreno i Martín, 2002; Amat i Campa, 2004; entre altres). Els estudis dedicats a l'anàlisi del nivell d'implantació de l'USALI en el sector, la seva utilitat i els seus usuaris de la informació han posat de manifest un alt grau de coneixement i acceptació en la indústria hotelera als Estats Units (Damitio i Schmidgall, 2000; Schmidgall, 1998; Kwansa i Schmidgall, 1999), i a Espanya (Campa, 2005).

L'USALI no es tracta d'un pla de comptes, sinó d'un sistema d'informació interna basada en l'assignació dels costos directes als departaments que els han generat que permet la comparació de dades entre hotels de diferents grandàries o de diferents àrees geogràfiques. Ja que en aquest treball ens centrarem en l'aplicació de les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF) a l'hora d'elaborar els estats financers d'una empresa hotelera, resulta si més no oportú reconèixer que la utilització de l'USALI en els hotels podria afavorir l'aplicació de les NIIF almenys quant a la presentació d'informació per segments i del Compte de Resultats, classificant les despeses per funció.

2. Objectius de l'estudi

L'aplicació de les Normes Internacionals d'Informació Financera (NIIF) en l'elaboració dels comptes consolidats és d'obligat compliment des de gener del 2005 per als grups que cotitzen en Borsa, amb efecte comparatiu amb l'exercici 2004. En canvi, és potestat dels Estats membres de la Unió Europea decidir si la resta d'empreses, és a dir, grups no cotitzats i empreses individuals, han d'adoptar també aquestes normes o no en la seva comptabilitat. Aquest tema es troba actualment sota estudi, encara que s'esmenta l'1 de gener de 2007 com la possible data d'adopció.

L'establiment escollit pertany a una de les cadenes hoteleres vacacionals més gran del món. La seva activitat no es limita exclusivament al segment vacacional sinó que també és una de les cadenes capdavanteres en el segment urbà dins del mercat espanyol. Té presència en més de 25 països. L'increment d'habitacions ofertes ha estat en els últims 7 anys de més del 50%. El nombre d'hotels pertanyents a la cadena també ha augmentat gairebé un 45% durant el mateix període.

Per motius de confidencialitat ens referirem a partir d'ara a aquest establiment com l'HOTEL. L'hotel, cas del nostre estudi, disposa de més de 150 habitacions i l'inici de la seva activitat data de l'any 2002. La seva activitat està orientada tant a clients vacacionals com a clients de negoci. La cadena hotelera a la qual pertany té hotels en propietat, en lloguer i en contracte de gestió, i és mitjançant aquesta última modalitat que es gestiona l'HOTEL.

Arran de l'obligació de presentar els comptes consolidats segons les normes internacionals de comptabilitat a partir de gener de 2005 per als grups cotitzats i tenint en compte la possible adopció futura de tal normativa per a la resta d'empreses considerem d'interès l'estudi de l'impacte de la mateixa en els Comptes Anuals. La nostra atenció es centra bàsicament en els diferents ajustaments que han de realitzar-se en el Balanç de Situació i en el Compte de Pèrdues i Guanys, com a conseqüència d'aquesta aplicació. Amb la finalitat de posar de manifest les diferències derivades de l'elaboració d'aquests Comptes Anuals segons el Pla General de Comptabilitat i les NIIF es mostren el Balanç de Situació i el Compte de Pèrdues i Guanys confeccionats segons ambdues normes. Igualment es pretén elaborar l'Estat de Fluxos de Tresoreria i l'Estat de Canvis al Patrimoni Net a partir de la informació econòmica disponible de l'entitat estudiada. Finalment, es calculen les ràtios més significatives amb la finalitat de constatar si en aquestes es produeix una diferència significativa com a conseqüència de l'aplicació de les NIIF. Així mateix, cal destacar que, ja que encara no ha estat tancat i aprovat l'exercici econòmic del 2005, s'ha treballat amb els

Comptes Anuals dels exercicis 2004 i 2003, que es van presentar de forma abreujada en l'HOTEL.

3. Abast dels ajustaments de les NIIF en l'Hotel

El format de presentació dels estats financers d'empreses individuals presenta alguns canvis si aquests s'elaboren segons la NIIF (NIC 1 i la NIC 9 bàsicament). En concret, són estats financers segons aquesta normativa el Balanç de Situació, el Compte de Resultats, l'Estat de Canvis al Patrimoni Net, Estat de Fluxos de Tresoreria i Notes als Estats Financers. És per això que es desenvolupen a continuació de forma separada pel Balanç de Situació i pel Compte de Pèrdues i Guanys els ajustaments que es realitzen per a l'adaptació de la comptabilitat a les NIIF de l'HOTEL. Per a això, s'analitzen les diferents partides del Balanç de Situació que han de ser objecte de canvi en aquesta companyia, la qual cosa no significa que tots els hotels hagin de modificar en els seus comptes anuals exclusivament aquestes partides si volen adoptar les NIIF en la seva comptabilitat. És probable que altres partides no contemplades a continuació per no estar incloses en el Balanç de Situació o en el Compte de Pèrdues i Guanys estudiats sí que puguin estar en altres hotels.

Posteriorment, s'estudien també aquells ajustaments que s'han de portar a terme en el Compte de Pèrdues i Guanys.

BALANÇ DE SITUACIÓ

A continuació s'estudien les modificacions que afecten a les diferents partides del Balanç de Situació estudiat agrupades per masses patrimonials.

Actiu. Despeses de constitució

Les partides de despeses de constitució, despeses de primer establiment i despeses d'ampliació de capital que consten en l'actiu del Balanç de Situació i que, per tant, no estan completament amortitzades, no són susceptibles de ser considerades ni com actius intangibles (NIC 38) ni com actius materials (NIC16), per això s'hauran d'eliminar d'aquest Actiu i s'haurà de considerar una despesa de l'empresa reduint-se així el resultat ordinari.

AJUSTAMENT:

157.753,78	Pèrdues i guanys	a Despeses de Constitució	152,66
		a Despeses de primer establiment	145.313,29
		a Despeses d'ampliació de capital	12.287,83

Actiu. Immobilitzat immaterial

Quant a l'immobilitzat immaterial cal destacar dues qüestions:

a) Béns en règim d'arrendament financer

En el Balanç de Situació objecte d'estudi consten béns en règim de leasing. Són elements d'actiu que, encara que no són propietat real de l'empresa, són utilitzats durant la major part de la seva vida útil per la companyia. Corresponen a un conjunt d'equips que es poden considerar maquinària. Segons les NIIF són actius, però no s'han d'incloure com actius immaterials sinó com immobilitzat material que és, en realitat, per al que són utilitzats. És per això que s'haurà de traspasar al compte específic segons la naturalesa del bé tant el compte de béns en règim d'arrendament financer com la seva corresponent amortització en el model de Balanç.

AJUSTAMENT

429.089,86	Maquinària		
75.721,58	Amortització Acumulada	a	Béns en règim
	Immob. Material Arrend.	d'arrendament financer	504.811,44
	Financers		

b) Despeses d'investigació i desenvolupament

Seguint les indicacions establertes en la NIC 38, que regula la forma de comptabilització i valoració dels actius intangibles, les despeses d'investigació no han de figurar en l'Actiu del Balanç. En el cas que ens ocupa no correspon cap ajustament derivat de les despeses d'investigació ja que aquesta empresa no ha realitzat cap inversió en aquest sentit. Si hi fossin, aquests s'haurien d'eliminar d'aquest compte i ser considerats com despesa.

Actiu. Immobilitzat material

L'immobilitzat material que figura en el Balanç de Situació de l'HOTEL es correspon amb els actius que de forma permanent són utilitzats bàsicament en les activitats d'allotjament i restauració pròpies de la companyia. És a dir, estan dedicats a activitats d'explotació ordinàries, són béns afectats a l'explotació (regulats per la NIC 16) i no a activitats especulatives, que serien béns o immobles d'inversió (NIC 40) o existències (NIC 2). Igualment, segons la NIC 16 l'immobilitzat material passa a denominar-se «propietat, planta i equip».

Partint d'aquesta consideració, la seva valoració s'ha de contemplar, de forma optativa per a l'empresa, o bé al cost d'adquisició o bé al valor raonable o de mercat. El criteri de valoració d'actius ha de ser el mateix per a tots els elements comptables d'una partida. És a dir, si es decideix valorar a cost d'adquisició el mobiliari, s'ha de fer per a tot el mobiliari. El tractament preferent que estableix la NIC16 consisteix a reconèixer els elements d'immobilitzat material pel seu cost d'adquisició a excepció de les amortitzacions practicades i pèrdues de valor acumulades, és a dir, pel seu valor net comptable. Aquesta primera opció, és a dir, valoració a cost, impedeix considerar increments en el valor dels mateixos per la diferència del valor de mercat i valor net comptable (sempre que el primer fos major que el segon).

En cas de decantar-se per la segona de les opcions, és a dir, valorar el bé a valor raonable o de mercat, és obligatori disposar d'una taxació pericial. A causa de la seva recent obertura, en l'HOTEL no s'ha considerat necessari realitzar cap valoració fins a la data. És per això que ens veuríem obligats a escollir la primera de les dues opcions per a la comptabilització dels actius, a pesar que l'augment de preus del mercat immobiliari ha estat remarcable en els últims anys, (un 34,74% per als exercicis 2002 a 2004 segons la Societat de Taxació).

No obstant això, hem considerat interessant reconèixer aquest increment a l'efecte del treball, encara sense taxacions oficials. Per aquest motiu, realitzarem el supòsit que el valor de mercat de terrenys i construccions és exactament un 34,74% major que el seu valor d'adquisició, de manera que optarem per reconèixer la revalorització que es deriva. Per tractar-se d'immobilitzat d'exploració, aquestes revaloritzacions s'han de dur a reserves; si, en canvi, estigués dedicat a finalitats especulatives, es duria directament a pèrdues i guanys de l'exercici.

L'import de les partides de terrenys i construccions ha ascendit als següents valors:

	EXERCICI 04	EXERCICI 03	AMOR- TITZA- CIÓ ACU- MULADA 2004	VALOR NET COMPTA- BLE 2004	VALOR DE MERCAT	VMERCAT-VN- COMPTABLE
Terrenys	1.408.865,64	1.408.865,64	0,00	1.408.865,64	1.898.305,56	489.439,92
Construccions	8.648.372,53	8.607.435,37	256.014,09	8.392.358,44	11.652.817,10	3.260.458,66
TOTAL	10.057.238,2	10.016.301,01	256.014,09	9.801.224,08	13.551.122,66	3.749.898,58

AJUSTAMENT

489.439,92 Terrenys
3.260.458,66 Construccions a Reserves por revalorització 3.749.898,58

Actiu. Existències

La valoració de les existències es podrà calcular segons la NIC2 mitjançant els mètodes FIFO, LIFO, PMP i del minorista. Atès que el mètode de valoració d'existències que apliquen en l'HOTEL és el Preu Mig Ponderat, no correspon realitzar cap ajustament, ja que és acceptat per la normativa en qüestió.

El mètode de valoració del minorista és una novetat en les NIIF pel que fa al PGC i determina el cost descomptant del preu de venda un percentatge adequat de marge brut. Entenem que pot resultar un sistema útil per a valorar estocs d'existències d'establiments molt diversos. La tipologia de productes que admeten aquesta valoració acostuma a ser objecte de venda directa a clients i amb una alta rotació. Les existències de l'HOTEL són majoritàriament productes de consum intern (aliments, recanvis, etc.) de l'empresa i al no vendre's directament sense prèvia transformació, no es disposa d'un preu de venda sobre el qual descomptar el marge corresponent. No obstant això, atenent a les característiques de l'activitat hotelera i dels sistemes informàtics mitjançant els quals es tracta la informació en aquest HOTEL, no es considera oportú valorar les existències mitjançant aquest nou mètode.

Passiu. Reserves per revalorització

Aquest compte ha estat abonat pel reconeixement de la revalorització dels elements de terrenys i construccions que, com a exemple, i no disposant d'una taxació oficial del valor de mercat o raonable d'aquests actius, s'ha realitzat anteriorment.

Passiu. Pèrdues i Guanys

El Compte de Pèrdues i Guanys s'ha vist alterat com a conseqüència del traspàs com a despesa de l'exercici de les partides de despeses de constitució, despeses de primer establiment i despeses d'ampliació de capital i de l'import dels crèdits incobrables.

Passiu. Passiu Exigible a Ll/t

Donada la relativa curta vida d'activitat d'aquest HOTEL, no ha pogut identificar-se cap provisió que s'hagués de reconsiderar com contingència.

De moment no s'han plantejat cap situació de la qual es pugui derivar una provisió d'aquesta categoria.

Finalment, en l'actiu circulant del Balanç de Situació de l'HOTEL figura una partida de deutors que finalment han resultat incobrables. Procedeixen de la venda d'un immobilitzat que s'havia de cobrar en l'exercici 2005. Durant aquest exercici s'ha reconegut la seva insolvència. Per això, procedeix eliminar aquest compte de l'Actiu i traspasar-ho al Resultat ordinari de l'exercici. Encara que no es tracta en aquest cas d'un ajustament directament derivat de l'aplicació de les NIF, considerem oportú el seu traspàs al compte de Pèrdues i Guanys.

COMPTE DE PÈRDUES I GUANYS

Els canvis que experimenta el Compte de Pèrdues i Guanys afecten, tant al seu format de presentació, com a partides i nivells de resultats. A continuació es desenvolupen aquestes modificacions classificades per diferents resultats.

Compte de Pèrdues i Guanys. Resultats extraordinaris

Segons la NIF 8, l'ús dels comptes referits al resultat extraordinari és molt restrictiu. Les despeses extraordinàries queden reduïdes bàsicament a les derivades de fenòmens i desastres naturals. Perquè una partida sigui considerada extraordinària, ha de ser clarament diferent de les activitats ordinàries que desenvolupa l'empresa. Ja que en el Compte de Pèrdues i Guanys de l'HOTEL aquesta partida inclou multes i sancions, aquestes s'han de reconsiderar com a despesa ordinària de l'exercici disminuint el resultat d'exploració.

AJUSTAMENT

1.315,37	Despeses d'exploració, a multes i sancions	Despeses extraordinàries	1.315,37
----------	--	--------------------------	----------

Així mateix, figuren en el Compte de Pèrdues i Guanys uns ingressos extraordinaris corresponents a uns pagaments superiors als estipulats que una agència de viatges va realitzar a l'HOTEL. Aquesta agència ha tancat i aquest import no ha estat reclamat a la companyia. Aquest tipus d'ingrés s'ha de traspasar al resultat ordinari de l'exercici, per un tracte simètric al de les despeses extraordinàries.

AJUSTAMENT

50.257,83 Altres ingressos extraordinaris	a	Altres ingressos 50.257,83
---	---	----------------------------

Compte de Pèrdues i guanys. Resultats ordinaris

En concret, a partir dels ajustaments anteriors, s'han de reconèixer com a menor resultat ordinari de l'exercici les despeses de constitució, d'ampliació de capital i de primer establiment que s'han donat de baixa de l'Actiu. Igualment, el resultat ordinari s'ha vist reduït per l'import dels crèdits incobrables. D'altra banda, també s'ha vist afectat pel traspàs a despeses i ingressos ordinaris de l'exercici de les despeses i ingressos extraordinaris.

PRESENTACIÓ DELS ESTATS FINANCERS

Segons la NIC 1, els components dels estats financers són: el Balanç de Situació, el Compte de Resultats, l'Estat de Canvis al Patrimoni Net, l'Estat de Fluxos de Tresoreria i notes als estats financers. A més, s'aconsella que les empreses presentin també un informe en el qual es descrigui l'activitat desenvolupada, la seva posició financera i les principals incerteses a les quals s'enfronta. A continuació es presenta l'estructura i contingut dels estats financers de l'HOTEL segons les NIC. No s'ha desenvolupat en aquest treball l'impacte que l'aplicació de les NIC tindria en les notes adjuntes als estats financers, per motius d'extensió del mateix. Amb la finalitat de facilitar la comparació entre els estats elaborats segons les NIIF i segons el PGC es presenten també el Balanç i el Compte de Pèrdues i Guanys segons la normativa actual de PGC.

4. Presentació model balanç de situació segons PGC

El model de Balanç de Situació abreujat de l'HOTEL segons el Pla General de Comptabilitat de l'exercici 2004 i 2003, expressat en euros, és el següent.

ACTIU	EXERCICI 04	EXERCICI 03
A) ACCIONISTES (SOCIS) PER DESEMB. NO EXIGITS	0,00	0,00
B) IMMOBILITZAT	11.890.902,09	12.153.402,11
I. Despeses d'establiment	157.753,78	218.162,89
II. Immobilitzacions immaterials	438.863,26	467.022,64
III. Immobilitzacions materials	11.294.285,05	11.468.216,58
C) DESPESES A DISTRIBUIR EN DIVERSOS EXERCICIS	25.198,93	33.389,96
D) ACTIU CIRCULANT	407.364,53	390.714,94
I. Existències	45.392,35	49.328,61
II. Deutors	331.908,03	326.060,41
III. Tresoreria	6.200,42	3.579,89
IV. Ajustaments per periodificació	23.863,73	11.746,03
TOTAL GENERAL	12.323.465,55	12.577.507,01

PASSIU	EXERCICI 04	EXERCICI 03
A) FONS PROPIS	2696036,98	2591454,90
I. Capital Subscrit	2.707.500,00	2.707.500,00
II. Prima d'emissió	379.802,00	379.802,00
III. Resultats d'exercicis anteriors	- 393.924,68	-197.388,21
IV. Pèrdues i guanys	2.659,66	-298.458,89
B) INGRESSOS A DISTRIBUIR EN DIVERSOS EXERCICIS	0,00	0,00
C) PROVISIONS PER A RISCOS I DESPESES	0,00	0,00
D) CREDITORS A LLARG TERMINI	8.305.427,05	8.432.005,65
E) CREDITORS A CURT TERMINI	1.322.001,52	1.554.046,46
F) PROVISIONS PER A RISCOS I DESPESES A CURT TERMINI	0,00	0,00
TOTAL GENERAL	12.323.465,55	12.577.507,01

El resum dels ajustaments desenvolupats anteriorment es recullen en el següent quadre:

ACTIU	EXERCICI 04	AUGMENTS	DISMINUCIONS	SALDO FINAL 04	EXERCICI 03
A) ACCIONISTES (SOCIS) PER DESEMB. NO EXIGITS	0,00			0,00	0,00
B) IMMOBILITZAT	11.890.902,09			15.483.046,89	12.153.402,11
I. Despeses d'establiment	157.753,78		157.753,78 (1)	0,00	218.162,89
II. Immobilitzacions immaterials	438.863,26		429.089,86 (2)	9.773,40	467.022,64
III. Propietat, planta i equip	11.294.285,05	4.178.988,44 (3)		15.473.273,49	11.468.216,58
C) DESPESES A DISTRIBUIR EN DIVERSOS EXERCICIS	25.198,93			25.198,93	33.389,96
D) ACTIU CIRCULANT	407.364,53			338.446,43	390.714,94
I. Existències	45.392,35			45.392,35	49.328,61
II. Deutors	331.908,03		68.918,10 (4)	262.989,93	326.060,41
III. Tresoreria	6.200,42			6.200,42	3.579,89
IV. Ajustaments per periodificació	23.863,73			23.863,73	11.746,03
TOTAL GENERAL	12.323.465,55			15846692,25	12.577.507,01

(1) Traspàs de despeses d'establiment a despeses ordinàries de l'exercici.

(2) Traspàs de béns en règim d'arrendament financer a immobilitzat material (propietat, planta i equip) i anul·lació d'amortització acumulada d'aquests béns

(3) Traspàs de béns en règim d'arrendament financer a immobilitzat material (propietat, planta i equip) i revalorització de terrenys i construccions.

(4) Traspàs de deutors incobrables a despeses de l'exercici.

PASSIU	EXERCICI 04	AUGMENTS	DISMINUCIONS	SALDO FINAL 04	EXERCICI 03
A) FONTS PROPIS	2.696.036,98			6.219.263,68	2.591.454,90
I. Capital Subscrit	2.707.500,00			2.707.500,00	2.707.500,00
II. Prima d'emissió	379.802,00			379.802,00	379.802,00
III. Reserva de revalorització	0,00	3.749.898,58 (1)		3.749.898,58	0
IV. Resultats d'exercicis anteriors	- 393.924,68			- 393.924,68	-197.388,21
V. Pèrdues i guanys	2.659,66		226.671,88 (2)	-224012,22	-298.458,89
B) CREDITORS A LLARG TERMINI	8.305.427,05			8.305.427,05	8.432.005,65
C) CREDITORS A CURT TERMINI	1.322.001,52			1.322.001,52	1.554.046,46
TOTAL GENERAL	12.323.465,55			15.846.692,25	12.577.507,01
III. Tresoreria	6.200,42			6.200,42	3.579,89
IV. Ajustaments per periodificació	23.863,73			23.863,73	11.746,03
TOTAL GENERAL	12.323.465,55			15846692,25	12.577.507,01

(1) Reserves de revalorització procedents de l'ajustament de terrenys i construccions.

(2) Traspàs de despeses d'establiment a despeses ordinàries i traspàs de deutors incobrables a pèrdues de l'exercici.

5. Presentació model balanç de situació segons NIIF

El model de Balanç de Situació de l'HOTEL segons les NIIF de l'exercici 2004 és el següent.

ACTIU	EXERCICI 04	EXERCICI 03
A) ACCIONISTES (SOCIS) PER DESEMB. NO EXIGITS	0,00	0,00
B) IMMOBILITZAT	15.483.046,89	12.153.402,11
I. Despeses d'establiment	0,00	218.162,89
II. Immobilitzacions immaterials	9.773,40	467.022,64
III. Propietat, planta i equip	15.473.273,49	11.468.216,58
C) DESPESES A DISTRIBUIR EN DIVERSOS EXERCICIS	25.198,93	33.389,96
D) ACTIU CIRCULANT	338.446,4	390.714,94
I. Existències	45.392,35	49.328,61
II. Deutors	262.989,23	326.060,41
III. Tresoreria	6.200,42	3.579,89
IV. Ajustaments per periodificació	23.863,73	11.746,03
TOTAL GENERAL	15.846.692,25	12.577.507,01

PASSIU	EXERCICI 04	EXERCICI 03
A) FONTS PROPIS	6.219.263,68	2.591.454,90
I. Capital Subscrit	2.707.500,00	2.707.500,00
II. Prima d'emissió	379.802,00	379.802,00
III. Reserva de revalorització	3.749.898,58	0,00
IV. Resultats d'exercicis anteriors	- 393.924,68	-197.388,21
V. Pèrdues i guanys	-224.012,22	-298.458,89
B) CREDITORS A LLARG TERMINI	8.305.427,05	8.432.005,65
C) CREDITORS A CURT TERMINI	1.322.001,52	1.554.046,46
TOTAL GENERAL	15.846.692,25	12.577.507,01

6. Presentació del model de PiG segons PGC

El model de Compte de Pèrdues i Guanys de l'HOTEL segons el Pla General de Comptabilitat de l'exercici 2004 i 2003 és el següent.

	EXERCICI 04	EXERCICI 03
B) INGRESSOS	2.834.143,47	2.531.240,72
B.1. Ingressos d'exploració	2.783.832,57	2.529.454,02
A) DESPESES	2.831.483,81	2.829.699,61
A.1. Consums d'exploració	398.130,60	384.257,77
A.2. Despeses de personal	1.088.866,16	1.111.385,74
A.3. Dotacions amortització immobilitzat	286.012,82	260.899,24
A.4. Variació provisions de tràfic i pèrdues de crèdits incobrables	3.029,24	0,00
A5. Altres despeses d'exploració	754.839,31	667.585,64
A.I. BENEFICIS D'EXPLORACIÓ	252.954,44	105.325,63
B2. Ingressos financers	53,07	1786,67
A6. Despeses financeres i assimilades	299.290,31	382.687,50
A7. Variació provisions inversions financeres	0,00	0,00
A8. Diferències negatives de canvi	0,00	0,00
BII. RESULTATS FINANCERS NEGATIUS	299.237,24	380.907,31
BIII. PÈRDUES D'ACTIVITATS ORDINÀRIES	46.282,80	275.581,68
A9. Variació prov. Immobilitzat Immaterial, material i cartera de control	0,00	22.452,21
A10. Pèrdues d'Immobilitzat Immaterial, Material i cartera de control	0,00	0,00
A11. Pèrdues operacions, accions i obligacions pròpies	0,00	0,00
A12. Despeses extraordinàries	1.315,37	425,00
A13. Despeses i pèrdues d'altres exercicis	0,00	0,00
B4. Beneficis alienació immob. immaterial, material i cartera de control	0,00	0,00
B5. Beneficis operacions accions i obligacions pròpies	0,00	0,00
B6. Subvencions cabdal transferit al resultat de l'exercici	0,00	0,00
B7. Ingressos extraordinaris	50.257,83	0,00
B8. Ingressos i beneficis d'altres exercicis	0,00	0,00
AIV RESULTATS EXTRAORDINARIS	+ 48.942,46	- 22.877,21
AV RESULTATS ABANS D'IMPOSTOS	+ 2.659,66	- 298.458,89
A14. Impost sobre societats	0,00	0,00
A15 Altres impostos	0,00	0,00
AVI RESULTAT DE L'EXERCICI DESPRÉS D'IMPOSTOS	+ 2.659,66	- 298.458,89

El resum dels ajustaments referits al Compte de Resultats desenvolupats anteriorment es recull a continuació:

	EXERCICI 04	AUGMENTS	DISMINUCIONS	SALDO FINAL 04	EXERCICI 03
B) INGRESSOS					
B.1. Ingressos d' explotació	2.783.832,57	50.257,83		2.834.090,40	2.529.454,02
A) DESPESES					
A.1. Consums d' explotació	398.130,60			398.130,60	384.257,77
A.2. Despeses de personal	1.088.866,16			1.088.866,16	1.111.385,74
A.3. Dotacions amortització immobilitzat	286.012,82	157.753,78		443.766,60	260.899,24
A.4. Variació provisions de tràfic i pèrdues de crèdits incobrables	3.029,24	68.918,10		71947,34	0,00
A.5. Altres despeses d' explotació	754.839,31	1.315,37		756.154,68	667.585,64
A.I. BENEFICIS D'EXPLOTACIÓ	252.954,44			75.225,02	105.325,63
B2. Ingressos financers	53,07			53,07	1786,67
A6. Despeses financeres i assimilades	299.290,31			299.290,31	382.687,50
A7. Variació provisions inversions financeres	0,00			0,00	0,00
A8. Diferències negatives de canvi	0,00			0,00	0,00
B.II. RESULTATS FINANCERS NEGATIUS	299.237,24			299.237,24	380.907,31
B.III. PÈRDUES D'ACTIVITATS ORDINÀRIES	46.282,80			224012,22-	275.581,68-

B7. Ingressos extraordinaris	50.257,83		50.257,83	0,00	0,00
B8. Ingressos i beneficis d'altres exercicis	0,00			0,00	0,00
A9. Variació prov. Immobilitza Immaterial, Material i cartera de control	0,00			0,00	22.452,21
A10. Pèrdues d'Immobilitzat Immaterial, Material i cartera de control	0,00			0,00	0,00
A11. Pèrdues operacions, Accions i obligacions pròpies	0,00			0,00	0,00
A12. Despeses extraordinàries	1.315,37		1.315,37	0,00	425,00
A13. Despeses i pèrdues d'altres exercicis	0,00			0,00	0,00
B4. Beneficis alienació immob. immaterial, material i cartera de control	0,00			0,00	0,00
B5. Beneficis operacions accions i obligacions pròpies	0,00			0,00	0,00
B6. Subvencions cabdal transferit al resultat de l'exercici	0,00			0,00	0,00
AIV RESULTATS EXTRAORDINARIS	+ 48.942,46			0,00	- 22.877,21
AV RESULTATS ABANS D'IMPOSTOS	+ 2.659,66			-224012,22	- 298.458,89
A14. Impost sobre societats	0,00				0,00
A15 Altres impostos	0,00				0,00
AVI RESULTAT DE L'EXERCICI DESPRÉS D'IMPOSTOS	+ 2.659,66			-224012,22	- 298.458,89

7. Presentació del model de compte de resultats segons NIIF

Una vegada analitzats els diferents ajustaments derivats de l'aplicació de les NIIF a la comptabilitat de l'HOTEL, s'ha de considerar el model de presentació del Compte de Resultats. En aquest sentit, segons la NIC 1 s'ha d'escollir entre una estructura d'aquest Compte presentat classificant les despeses per naturalesa o per funció. L'opció triada en aquest treball és el primer dels mètodes per diferents motius:

- el sector de l'establiment l'activitat del qual està molt orientada a la prestació de serveis i no a la producció industrial. La classificació de despeses per funció resulta una mica més complicada que per naturalesa. És més fàcil conèixer la despesa del subministrament de llum que saber quina part d'aquesta despesa correspon a la funció comercial, per exemple.
- la política de presentació d'informació financera de la cadena hotelera.
- la cadena hotelera és la que inverteix majors recursos en despeses de distribució (màrqueting, publicitat, etc.) i fins i tot en despeses d'administració. Una presentació dels resultats segons el mètode de despeses per funció podria conduir a anàlisis errònies dels costos de distribució i administració, ja que part d'aquests costos són assumits pels serveis centrals de la cadena i no apareixen en el compte d'exploració de l'HOTEL.

	EXERCICI 04	EXERCICI 03
INGRESSOS	2.834.143,47	2.531.240,72
Ingressos d'exploració	2.834.090,40	2.529.454,02
DESPESES	3.058.155,69	2.829.699,61
Consums d'exploració	398.130,60	384.257,77
Despeses de personal	1.088.866,16	1.111.385,74
Dotacions amortització immobilitza	286.012,82	260.899,24
Variació provisions de tràfic i pèrdues de crèdits incobrables	3.029,24	0,00
Altres despeses d'exploració	985.855,80	667.585,64
BENEFICIS D'EXPLORACIÓ	47.878,41	105.325,63
Ingressos financers	53,07	1786,67
Despeses financeres i assimilades	299.290,31	382.687,50
RESULTATS FINANCERS NEGATIUS	299.237,24	380.907,31

PÈRDUES D'ACTIVITATS ORDINÀRIES	251.411,90	275.581,68
RESULTATS ABANS D'IMPOSTOS	-224.012,22	- 298.458,89
RESULTAT DE L'EXERCICI DESPRÉS D'IMPOSTOS	-224.012,22	- 298.458,89

8. Informació segmentada

Segons la NIC 14, la informació financera de les empreses que cotitzen en Borsa s'ha de desglossar obligatòriament per a cada segment geogràfic o segment de negoci el volum de negocis del qual sigui superior al 10% sobre el total d'ingressos. Per a la resta d'empreses aquest desglossament és optatiu. L'empresa ha de decidir quin dels dos tipus de segments és més important i com queda en segon terme (principal i secundari, respectivament). El total d'ingressos dels segments identificats ha de ser com a mínim del 75% del total.

D'acord amb això, i malgrat que l'HOTEL no cotitza a Borsa, en funció de la tipologia de l'HOTEL i les característiques dels seus diferents segments s'ha decidit desglossar la informació financera en els següents segments de negoci:

- vacacional (classificat al seu torn en *Tour Operadors* (TTOO) i directes o clients individuals), i
- business o clients d'empresa.

S'ha escollit com a format principal d'informació els segments de negoci ja que els rendiments de l'HOTEL es veuen més influenciats per les diferències dels productes i serveis que consumeixen dits segments que per la procedència dels clients. Per tant, el format secundari d'informació hauria de ser els segments geogràfics. Si tenim en compte l'exercici complet, la proporció que representen sobre el total dels ingressos són un 32% d'ingressos de segment *business* i un 68% d'ingressos de segment vacacional (dels quals el 41,5% són ingressos procedents de TTOO i el 58,5% són de clients individuals).

Donat el nivell d'informació disponible en relació amb les despeses i els ingressos de l'empresa, es fa molt difícil desglossar-los per a cada segment. Podria fer-se aplicant percentatges, amb la consegüent desviació que això podria suposar. A causa d'aquesta dificultat, únicament s'han desglossat els ingressos i les despeses d'explotació segons la segmentació real del negoci en l'any 2004 (no s'ha pogut realitzar la segregació per segments de negoci dels actius de l'HOTEL per desconeixement de l'import real que correspondria a cada segment).

INFORMACIÓ SEGMENTADA	IMPORT	%
A. Total ingressos d'exploració	2.834.090,40	100
A.1. Ingressos segment vacacional	1.927.181,47	68,00
A.1.1. TTOO	850.038,14	30,00
A.1.2. Client individual	1.077.143,33	38,00
A.2. Ingressos segment <i>business</i>	906.908,93	32,00
B. Total consums d'exploració	398.130,60	14,05
B.1. Consums segment vacacional	270.728,81	9,55
B.1.1. TTOO	112.352,46	3,96
B.1.2. Client individual	158.376,35	5,59
B.2. Consums segment <i>business</i>	127.401,79	4,50
(A-B) Resultat d'exploració	2.435.959,80	85,95
Resultat segment vacacional	1.656.452,66	58,45
Resultat TTOO	737.685,68	26,03
Resultat client individual	918.766,98	32,42
Resultat segment <i>business</i>	779.507,14	27,50

9. Estat de canvis al patrimoni net

L'estat de canvis al patrimoni net reflecteix precisament els canvis sorgits de la comparació de dos balanços consecutius. És per això que utilitzarem, per a la seva elaboració, els balanços dels anys 2004 i 2003 de l'HOTEL.

Segons la NIC1 el model següent ja inclou tota la informació a presentar. No obstant això, també podria presentar-se un model abreujat i completar-se la informació continguda en aquest estat mitjançant notes als estats financers.

	Capital	Prima emissió	Reserva Revalorització	Rtats exerc. anteriors	Resultat del exercici	Total
Saldo 31/12/2003	2.707.500,00	379.802,00		-197.388,21	-298.458,89	2.591.454,90
Superàvit de revalorització			3.749.898,58			3.749.898,58
Dèficit de revalorització						
Traspàs a resultats exercicis anteriors				-298.458,89	+298.458,89	
Resultat del període 2004					-224.012,22	
Saldo a 31/12/04	2.707.500,00	379.802,00	3.749.898,58	-393.924,68	-224.012,22	6.219.263,68

10. Estat de fluxos de tresoreria

L'Estat de Fluxos de Tresoreria és el que aporta la informació bàsica per a valorar la capacitat de l'empresa per a generar la tresoreria suficient per a reemborsar préstecs, mantenir la capacitat de l'explotació de la companyia, pagar dividends i realitzar noves inversions sense haver de recórrer a fonts externes de finançament. Aquesta informació financera queda classificada segons procedeixi d'activitats ordinàries, d'inversió i de finançament o endeutament.

El format de presentació d'aquest estat ha de ser escollit entre dues opcions: el mètode directe, en el qual es presenten de forma separada les principals variacions de tresoreria o el mètode indirecte, en el qual es parteix del benefici net després d'impostos al qual se li afegixen diferents partides com amortitzacions, provisions, etc. per a determinar la variació de tresoreria de l'exercici.

Donada la dificultat que presenta la segregació de l'import de cobraments i pagaments d'explotació, inversió i finançament que es van realitzar en l'exercici 2004 en l'HOTEL, s'ha optat per utilitzar el mètode indirecte en l'elaboració i presentació de l'Estat de Fluxos de Tresoreria.

Exercici	2004
Resultat net després d'impostos	2.659,66
+ Amortitzacions	286.012,82
+ Provisions	3.029,24
+/- Variació de circulat	32.868,24
A Variació de tresoreria d'explotació	291.701,72
+ Cobraments de desinversió	0
- Pagaments de desinversió	- 6.865,85
B Variació de tresoreria d'inversions	- 6.865,85
+ Cobraments de deutes	0
- Pagaments de deutes	- 358.623,54
C Variació de tresoreria de finançament o endeutament	- 358.623,54
A + B + C Variació de tresoreria de l'any 2004	-57.138,08

11. Anàlisi de ràtios

Si comparem el valor d'algunes ràtios de l'exercici 2004 segons PGC i una vegada realitzats els ajustaments segons NIIF, arribem a les següents conclusions:

RÀTIOS	SEGONS PGC	SEGONS NIIF
FONS DE MANIOBRA = (AC-PC)	-914.636,99	-983.555,09
ENDEUTAMENT= (PASSIU EXIGIBLE / FONS PROPIS)	3,57	1,55
FONS PROPIS	2.696.036,98	6.219.263,68
RESULTATS	2.659,66	-224.012,22
ROE = (BAII / FONS PROPIS)	9,9%	-360%
ROI = (BAII / ACTIU)	2%	-145%

Si analitzem el valor del fons de maniobra, observem que tant abans com després dels ajustaments realitzats, té un valor negatiu, i després d'ajustaments segons NIIF el valor és encara menor. Podem concloure referent a això que l'actiu fix de l'empresa representa un gran volum en el patrimoni de l'empresa, ja que el servei al que es dedica l'HOTEL és justament oferir als clients de gaudir d'aquests actius. El fet que la ràtio empitjori es deu al fet que disminueix el passiu circulat a causa de l'ajustament en el qual s'elimina el saldo del compte de deutors deute-lo a despesa de l'exercici.

La ràtio d'endeutament millora amb els ajustaments degut al fet que es sumen als fons propis les reserves de revalorització dels terrenys i construccions, d'aquí l'increment del valor d'aquests. D'això es dedueix que l'empresa suporta un deute extern considerable, i de fet és així, ja que té deutes amb entitats de crèdit molt elevats a causa de la recent construcció de l'hotel i que només duu tres anys amortitzant-los.

Si s'analitza l'import de les ràtios de rendibilitat financera i rendiment dels actius, s'observa que ambdós empitjoren substancialment després dels ajustaments, passant a ser negatius. El resultat de l'empresa en aquest exercici deixa d'aportar rendibilitat als accionistes i els actius de l'empresa no donen cap rendiment.

Aquestes ràtios cal analitzar-les amb molta cautela degut, com s'ha explicat anteriorment, al sector d'activitat de l'HOTEL i a la diferent utilització dels actius que es fa en aquest sector en relació amb d'altres. Igualment, cal recordar que en els ajustaments realitzats s'han traspassat la totalitat dels saldos acumulats com despeses en un únic exercici, el que empitjoraria notablement el resultat d'aquest exercici, però el dels anys següents milloraria sensiblement.

12. Conclusions

Malgrat que en aquests moments la comptabilitat d'una empresa individual s'ha de dur segons el Pla General de Comptabilitat, l'adopció de les NIIF per part d'aquesta està cada vegada més a prop. En aquest article s'ha pretès realitzar una aproximació pràctica als canvis derivats de l'elaboració de la comptabilitat d'una empresa individual segons les NIIF. És evident que aquesta adaptació serà més o menys complexa en funció de la tipologia d'operacions comptables que l'empresa realitzi.

En el cas estudiat, una empresa del sector turístic que pertany a una cadena de considerable presència mundial tant en el segment vacacional com en el de ciutat, s'ha pogut observar que les modificacions efectuades en el Balanç de Situació han estat escasses. Hagués estat major el nombre d'ajustaments si aquesta companyia hagués disposat de taxacions de l'immobilitzat que haguessin permès valorar-lo a un preu diferent al del seu cost. La curta vida d'aquest establiment no ha aconsellat la realització d'aquestes taxacions per la qual cosa no s'ha pogut disposar d'aquesta informació, encara que, de tota manera, s'ha realitzat una aproximació al possible valor de mercat dels seus immobles.

Les repercussions dels ajustaments realitzats en el Compte de Resultats també han estat relativament baixes. No obstant això, el format de presentació d'aquest Compte sí que ofereix una visió diferent de la forma que l'empresa genera el seu resultat, tant a nivell agregat, com de forma segmentada per tipologia de clients.

Els resultats de l'exercici 2004 després d'aplicar les NIIF empitjoren sensiblement, degut al fet que amb la nova normativa es traspassen de l'actiu del balanç a despesa directa de l'exercici el saldo de les despeses de constitució i el saldo del compte de deutors.

L'Estat de Fluxos de tresoreria contribueix a conèixer en quina situació es troba la companyia de cara a poder satisfer els compromisos corresponents a pagaments futurs, informació que completa la desglossada en la resta d'Estats financers. De la mateixa manera, mitjançant l'Estat de Canvis al Patrimoni Net es poden observar les variacions experimentades per aquest d'un exercici a un altre, sent remarcable, en el cas que ens ocupa, l'acumulació de resultats negatius en el passiu, a causa de la recent creació de l'HOTEL.

Bibliografia

- ACCID (2004) «*Normes Internacionals de Comptabilitat*» Gestió 2000. Barcelona.
- ACCID (2004) «*Comprender las Normas Internacionales de contabilidad*» 2ª Edició. Gestió 2000.
- ACCID (2004) «*NIC. Las claves de las normas internacionales de contabilidad*». Gestió 2000.
- AMAT, O. I CAMPA, F. (2004): «*La contabilidad de gestión en las empresas hoteleras*». Borrador de Document de Principis de Comptabilitat de Gestió d' AECA. Madrid.
- BAUJÍN, P.; VEGA, V. I ARMENTEROS, M. (2001) «Diseño y aplicación de un sistema de costo basado en actividades en instalaciones hoteleras». *Comunicació presentada al VII Congrés de l'Institut Internacional de Costos / II Congrés de l'Associació Espanyola de Comptabilitat Directiva*, a juliol, León, España, pp. 1 - 19.
- CAMPA, F. (2005) «*La Contabilidad de gestión en la Industria Hotelera: Estudio sobre su implantación en las cadenas hoteleras en España*». Tesis Doctoral, Reus.
- DAMITIO, J. W. I SCHMIDGALL, R. S. (2000) «*The new lodging scoreboards: The USALI. Focus: Pre-opening expenses*». The Bottomline.
- HOTEL ASSOCIATION OF NEW YORK CITY, INC. (HANYC) (1996) «*Uniform System of Accounts for the Lodging Industry*». 9ª ed. Educational Institute of the American Hotel & Motel Association, East Lansing, Michigan.
- KWANSA, F. I SCHMIDGALL, R.S. (1999) «The Uniform System of Accounts for the Lodging Industry. Its Importance to and Use by Hotel Managers». *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*. Desembre, pp. 88 - 94.
- MATTIMOE, R. B. (2000) *An institutional study of the factors impacting on room rate pricing strategy in the irish hotel industry*. The Sixth Inter-disciplinary perspectives on accounting conference, juliol.
- MESTRES, J. R. (1995) *Técnicas de gestión y dirección hotelera*. Edicions Gestió 2000. Barcelona.
- MORENO, J. I MARTÍN, R. (2002) «El Uniform System of Accounts for The Lodging Industry: Experiencia de implantación en una empresa hotelera española». *X Encuentro de ASEPUC*. Santiago de Compostela.
- MUSA, S. M. I SANCHIS, J. R. (1993) «La determinación de los precios de alojamiento en la industria hotelera». *Revista de Estudios Turísticos*, 1993, núm. 117.

- PERRAMON, J. (2005) *NIC/NIIF. Diferencias con la normativa contable española*. Gestión 2000.
- R.D. 1643/1990, de 20 de diciembre por el cual se aprueba el Plan General de Contabilidad.
- SÁNCHEZ, I. (1999) Adaptación del «Uniform System» a los Hoteles de España. Editorial Puzzle. Madrid.
- SCHMIDGALL, R. S. (1998) *The new lodging scoreboards: the USALI. Focus: the balance sheet*. The Bottomline. The Journal of HFTP. Austin, juny-juliol, vol. 13, núm. 4.
- VACAS, C. (2000) «*Sistema Uniforme de Contabilidad para la industria del alojamiento: un modelo anglosajón de planificación contable*». *Técnica Contable*, octubre, pp. 727 - 744.

Associació Catalana de Comptabilitat i Direcció
Edif. Col·legi d'Economistes de Catalunya
Pl.- Gal·la Plàcida 32, 4ª planta - 08006 Barcelona
Tel. 93 416 16 04 extensió 2019
info@accid.org - www.accid.org - @Associacio ACCID